

Przeciwdziałanie alienacji rodzicielskiej w postępowaniu cywilnym – sprawy dotyczące wykonywania kontaktów z dzieckiem

Counteracting parental alienation in civil proceedings – issues relating
to the exercise of contact with the child

Противодействие родительскому отчуждению в гражданском производстве – дела,
касающиеся осуществления общения с ребенком

Протидія відчуженню батьків у цивільному процесі – справи, пов'язані
з контактами з дитиною

PAULINA WOŚ

Dr, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

e-mail: paulina.wos@kul.pl, <https://orcid.org/0000-0002-8578-382X>

Streszczenie: Nowelizacją z dnia 26 maja 2011 r., która weszła w życie 13 sierpnia 2011 r., wprowadzono do Kodeksu postępowania cywilnego instytucję wykonywania kontaktów z dzieckiem. Ma ona na celu wyegzekwowanie określonych w orzeczeniu lub ugodzie kontaktów z dzieckiem poprzez zagrożenie koniecznością spełnienia świadczenia o charakterze pieniężnym. Postępowanie ma charakter dwuetapowy. W pierwszym etapie polega ono na możliwości zagrożenia przez sąd, w drugim etapie zaś nakazania zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej, jako konsekwencji naruszenia postanowień o kontaktach rodziców z dziećmi. Omawiane w niniejszym opracowaniu instrumenty są narzędziem służącym przywróceniu przestrzegania ustaleń dotyczących sfery kontaktów pomiędzy rodzicami a dziećmi.

Opracowania Ministerstwa Sprawiedliwości oraz badania ankietowe i aktowe pokazują, że negatywne emocje i złe doświadczenia związane z relacjami osobistymi rodziców są jedną z głównych przyczyn ograniczających skuteczność postępowań o wykonywanie kontaktów. Głębokie konflikty pomiędzy rodzicami, występująca postawa konfrontacyjna, a także traktowanie postępowania o wykonywanie kontaktów jako oręża walki w innych sprawach, skutecznie udaremniają celowość prowadzonych postępowań, pogłębiając zjawisko alienacji rodzicielskiej.

W artykule poddano analizie problematykę z zakresu postępowań o wykonywanie kontaktów z dzieckiem w kontekście zjawiska alienacji rodzicielskiej. Celem artykułu jest odpowiedź na pytanie, czy rozwiązania przyjęte 11 lat temu, mające stanowić instrumenty umożliwiające osobie uprawnionej egzekwowanie ustalonych w orzeczeniu bądź ugodzie kontaktów z dzieckiem, są wystarczające do przeciwdziałania przemocy, jaką jest alienacja rodzicielska.

Słowa kluczowe: alienacja rodzicielska, przemoc w rodzinie, kontakty z dzieckiem, suma pieniężna

Summary: Under the amendment of 26 May 2011 that entered into force on 13 August 2011, the institution of enforcement of contact with the child was introduced into the Civil Procedure Code. The aim of the procedure is to enforce the contact with the child, as stipulated in the judgment or settlement, by threatening to pay a monetary compensation. There are two stages of these proceedings. The first one involves the possibility of threatening by the court, whereas in the second stage court orders the payment of a specified sum of money as a consequence of violating the parental contact order. The instruments discussed in this study constitute a tool for restoring compliance with parent-child contact arrangements.

Studies of the Ministry of Justice as well as the surveys and file studies show that negative emotions and bad experiences connected with the personal relationships of parents are one of the main reasons that limit the effectiveness of the proceedings for enforcement of contacts. Deep conflicts between parents, confrontational attitudes as well as treating the proceedings for enforcement of contacts as a weapon in other cases effectively defeat the purpose of those proceedings, exacerbating the phenomenon of parental alienation.

The purpose of this article is to analyze the proceedings for enforcement of contacts with the child in the context of parental alienation. Furthermore, the author attempts to answer the question whether the solutions adopted over 11 years ago which were established to enable the entitled person to enforce the contact with the child specified in the judgment or settlement, are sufficient to counteract the violence which is parental alienation.

Key words: parental alienation, domestic violence, contacts with a child, sum of money

Резюме: Поправка от 26 мая 2011 года, вступившая в силу 13 августа 2011 года, ввела в Гражданский процессуальный кодекс институт осуществления общения с ребенком. Его целью является принуждение к соблюдению порядка общения с ребенком, который указан в судебном или мировом решении, с помощью угрозы выплаты денежного пособия. Производство имеет двухэтапный характер. На первом этапе она заключается в возможности угрозы судом, а на втором - в предписании выплаты определенной денежной суммы как следствия нарушения положений о порядке общения между родителями и детьми. Инструменты, обсуждаемые в данной статье, являются инструментами для восстановления соблюдения договоренностей о контактах между родителями и детьми.

Исследования Министерства юстиции, проведенные опросы, а также досье показывают, что негативные эмоции и плохой опыт личных отношений между родителями являются одной из основных причин, ограничивающих эффективность производств, касающихся осуществления общения с ребенком. Глубокие конфликты между родителями, конфронтационный подход и использование гражданского процесса, касающегося установления порядка общения в качестве оружия для взаимной борьбы, фактически отрицают целесообразность проводимых производств, усугубляя явление родительского отчуждения.

В статье анализируется проблема производств, касающихся осуществления общения с ребенком в контексте родительского отчуждения. Цель статьи - ответить на вопрос, являются ли решения, принятые более 11 лет назад, которые должны были стать инструментами, позволяющими управомоченному лицу обеспечить общение с ребенком, установленное в судебном решении или соглашении, достаточными для противодействия насилию, которым является родительское отчуждение.

Ключевые слова: родительское отчуждение, домашнее насилие, порядок общения с ребенком, денежная сумма

Резюме: Зміною від 26 травня 2011 р., яка набула чинності 13 серпня 2011 р., в Цивільно-процесуальний кодекс запроваджено інститут виконання контактів з дитиною. Його мета – примусити контакти з дитиною, передбачені в рішенні чи в судовій угоді, шляхом загрози необхідністю надання грошових виплат. Процедура двоетапна. На першому етапі суд має можливість погрози, а на другому етапі – суд має право вказати оплату конкретної суми через порушення положень про контакти між батьками та дітьми. Інструменти, які розглядаються в цій статті, є інструментами відновлення дотримання домовленостей щодо сфери контактів між батьками та дітьми.

Дослідження Міністерства Юстиції, а також дослідження анкет та судових файлів показують, що негативні емоції та поганий досвід, пов'язані з особистими стосунками батьків, є однією з основних причин, що обмежують ефективність процедур що до виконання контактів з дитиною. Глибокі конфлікти між батьками, конфронтаційне ставлення, а також ставлення до процедур що до виконання контактів з дитиною як до зброї боротьби в інших справах фактично зривають цілеспрямованість проваджень, загострюючи феномен батьківського відчуження.

У статті аналізуються питання процедури що до встановлення контакту з дитиною в контексті явища батьківського відчуження. Метою статті є відповіді на питання, чи правові міри, прийняті понад 11 років тому, які мають стати інструментами, що дозволяють уповноваженій особі забезпечити контакти з дитиною, встановлені в рішенні чи в судовій угоді, є достатніми для протидії насильству, наприклад, батьківському відчуженні.

Ключові слова: батьківське відчуження, домашнє насильство, контакти з дитиною, грошова сума

Wstęp

W 2006 r. dzień 25 kwietnia ustanowiono Dniem Świadomości Alienacji Rodzicielskiej. Alienacja rodzicielska to forma przemocy emocjonalnej, stosowana wobec dziecka przez jednego z rodziców. Polega ona na świadomym lub nieświadomym utrudnianiu dziecku kontaktu z drugim rodzicem i przedstawianiu tego rodzica w jak najgorszym świetle. Niestety takie zachowania w konsekwencji prowadzą do zaburzeń w relacji pomiędzy dzieckiem a drugim rodzicem. Alienacja rodzicielska przybiera różne formy. Jedną z nich, niezwykle częstą, jest ograniczanie kontaktów uprawnionego do tych kontaktów rodzica z dzieckiem¹. Zgodnie z art. 113 § 2 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego² kontakty z dzieckiem obejmują w szczególności przebywanie z dzieckiem, w tym m.in. odwiedziny, spotkania, zabieranie dziecka poza miejsce jego stałego pobytu, a także bezpośrednio porozumiewanie się, utrzymywanie korespondencji, korzystanie z innych środków porozumiewania się na odległość, w tym ze środków komunikacji elektronicznej³. Prawo do kontaktów rodziców z dzieckiem ma charakter naturalny i podstawowy⁴. Należy pamiętać, że wzajemne cieszenie się swoim towarzystwem przez rodzica i dziecko stanowi podstawowy element życia rodzinnego w rozumieniu art. 8 Konwencji w sprawie kontaktów z dziećmi⁵.

Problematyka ustalania i wykonywania kontaktów rodziców z dzieckiem dotyczy najczęściej rodziców dziecka żyjących w rozłączeniu. Pożądane jest, by o sposobie kontaktów rodziców z dzieckiem decydowali oni sami, wypracowując porozumienie zadawalające obie strony oraz dziecko. Jeżeli jednak rodzice nie potrafią w drodze konsensusu wypracować porozumienia w przedmiocie kontaktów z dzieckiem, do ustalenia kontaktów dochodzi na drodze sądowej (ugoda sądowa albo postanowienie o ustaleniu kontaktów), ewentualnie w drodze ugody zawartej przed mediatorem.

---

¹ *Alienacja rodzicielska – forma przemocy, która niszczy psychikę dziecka*, <https://alienacjarodzicielska.pl/alienacja-rodzicielska-forma-przemocy-ktora-niszczy-psychike-dziecka/> [dostęp: 8.02.2022 r.].

² Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 1359.

³ Zob. P. Paleń, *Ingerencja sądowa w prawo do kontaktu z dzieckiem*, Kortowski Przegląd Prawniczy 2016, nr 2, s. 36; J. Zajączkowska, *Aspekty prawne kontaktów z dzieckiem*, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny 2018, t. 80, z. 1, s. 269–285; S. Kalus, *Orzekanie o władzy rodzicielskiej i kontaktach z dzieckiem. Zagadnienia wybrane*, w: *Prawo prywatne wobec wyzwań współczesności. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Leszkowi Ogięgle*, red. M. Fras, P. Ślęzak, Warszawa 2017, s. 186.

⁴ M.B. Dunajska, *Rozważania o wykonywaniu postanowienia o ustaleniu kontaktów z dzieckiem w świetle uchwały Sądu Najwyższego z dnia 28 sierpnia 2008 r. (III CZP 75/08)*, Rodzina i Prawo 2011, nr 19, s. 33.

⁵ Wyrok ETPC z dnia 28 czerwca 2016 r., skarga nr 28623/12, LEX nr 2061135.

W niniejszym artykule poddano analizie problematykę z zakresu postępowań o wykonywanie kontaktów z dzieckiem w kontekście zjawiska alienacji rodzicielskiej. Celem artykułu jest odpowiedź na pytanie, czy rozwiązania przyjęte 11 lat temu, mające stanowić instrumenty umożliwiające osobie uprawnionej egzekwowanie ustalonych w orzeczeniu bądź ugodzie kontaktów z dzieckiem, są wystarczające do przeciwdziałania przemocy, jaką jest alienacja rodzicielska. Aby udzielić odpowiedzi na powyższe pytanie badawcze, postawiono tezy, zgodnie z którymi:

- 1) na skuteczność postępowań dotyczących wykonywania kontaktów duży wpływ ma poziom skonfliktowania pomiędzy uczestnikami postępowania;
- 2) status majątkowy uczestników postępowania (zarówno niski, jak i wysoki) może mieć wpływ na skuteczność zastosowanych sankcji majątkowych (orzeczenie zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej), a tym samym mieć negatywny wpływ na skuteczność postępowań;
- 3) bezskuteczność postępowań o wykonywanie kontaktów z dzieckiem może potęgować uczucie bezkarności i pogłębiać zjawisko alienacji, co w konsekwencji sprzyja słabnięciu, a nawet zerwaniu więzi między rodzicami a dziećmi.

1. Postępowanie w przedmiocie wykonywania kontaktów jako mechanizm przeciwdziałania alienacji rodzicielskiej

W 2008 r. nowelizacją z dnia 6 listopada 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw dodano do Kodeksu postępowania cywilnego⁶ art. 582¹ – przepis odnoszący się do spraw o ustalenie kontaktów z dzieckiem, mający na celu zabezpieczenie wykonania postanowień (orzeczeń lub ugód) dotyczących kontaktów z dziećmi⁷. Przepis ten zawiera katalog zabezpieczeń, jakie może zastosować sąd w celu zapewnienia skutecznego wykonywania kontaktów⁸. Są nimi: możliwość zobowiązania osoby uprawnionej do kontaktu z dzieckiem lub osoby, pod której pieczę dziecko pozostaje, do pokrycia kosztów podróży i pobytu dziecka lub także osoby towarzyszącej dziecku, w tym kosztów powrotu do miejsca

---

⁶ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 roku – Kodeks postępowania cywilnego, Dz. U. z 1964 r. Nr 43, poz. 296 z późn. zm. (dalej: K.p.c.).

⁷ Art. 582¹ K.p.c. dodany przez art. 3 pkt 22 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2008 r. Nr 220, poz. 1431.

⁸ Katalog zabezpieczeń wykonywania kontaktów z dzieckiem nawiązuje do środków wskazanych w art. 10 Konwencji w sprawie kontaktów z dziećmi, sporządzonej w Strasburgu w dniu 15 maja 2003 r., Dz. U z 2009 r. Nr 68, poz. 576.

stałego pobytu; możliwość zobowiązania osoby, pod której pieczę dziecko pozostaje, do złożenia na rachunek depozytowy Ministra Finansów odpowiedniej kwoty pieniężnej w celu pokrycia wydatków uprawnionego związanych z wykonywaniem kontaktu na wypadek niewykonania lub niewłaściwego wykonania przez osobę zobowiązaną obowiązków wynikających z postanowienia o kontaktach, a także możliwość odebrania od osoby uprawnionej do kontaktu z dzieckiem lub osoby, pod której pieczę dziecko pozostaje, przyrzeczenia określonego zachowania (art. 582¹ § 2 pkt 1 K.p.c.). Wymienione w tym przepisie sposoby zabezpieczeń mają charakter jedynie przykładowy, co oznacza, że sąd czy strony w wypracowywanej ugodzie mogą dokonać odpowiedniego zabezpieczenia prawidłowego wykonywania kontaktów także w inny sposób, stosownie do okoliczności konkretnej sprawy.

Kolejną nowelizacją w 2011 r.⁹ dodano do przepisu art. 582¹ K.p.c. § 3 oraz przepisy art. 598¹⁵–598²¹ K.p.c., wprowadzając tym samym nowe postępowanie opiekuńcze¹⁰, zdecydowanie odmienne od pozostałych, ponieważ zbudowane z zastosowaniem modelu przypominającego egzekucyjny, choć postępowaniem egzekucyjnym niebędące¹¹. W art. 582¹ K.p.c., w § 3 wprowadzono możliwość zagrożenia nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej (suma przymusowa) w przypadku uzasadnionej

⁹ Art. 582¹ § 3 K.p.c. dodany przez art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 26 maja 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, Dz. U. z 2011 r. Nr 144, poz. 854.

¹⁰ W piśmiennictwie nazywane także postępowaniem wykonawczym w ramach postępowania opiekuńczego – M. Krakowiak, *Nakazanie zapłaty sumy pieniężnej w nowym postępowaniu o wykonywanie kontaktów z dzieckiem*, *Transformacje Prawa Prywatnego* 2013, nr 3, s. 67–68 oraz O. Marcewicz, *Postępowanie w sprawach dotyczących wykonania kontaktów z dzieckiem – zagadnienia wybrane*, w: *Aequitas Sequitur Legem. Księga jubileuszowa z okazji 75. urodzin Profesora Andrzeja Zielińskiego*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, G. Jędrejek, Warszawa 2014, s. 337; według Sądu Najwyższego jest postępowaniem opiekuńczym oraz *sui generis* postępowaniem rozpoznawczym, ograniczonym tylko do fazy wykonawczej: uchwała SN z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 25/13, LEX nr 1400024. Tak też: J. Studzińska, *Charakter prawny postanowienia o wykonywaniu kontaktów z dzieckiem*, w: *Aequitas Sequitur Legem...*, s. 515. Według J. Jagiely jest to postępowanie opiekuńcze, w którym wyłączone jest stosowanie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym, w tym także o postępowaniu klauzulowym, zob. J. Jagiela, w: *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 3. *Komentarz do art. 425–729*, red. A. Marciniak, 2020 [wyd. el. Legalis].

¹¹ Zamieszczenie przepisów normujących to postępowanie w ramach postępowania nieprocesowego odbiera mu dotychczasowy egzekucyjny charakter. Przed wejściem w życie omawianej nowelizacji postępowania w przedmiocie wykonywania kontaktów z dzieckiem stosowano przepisy dotyczące postępowania egzekucyjnego – art. 1050 i 1051 K.p.c. Przepis art. 1050 K.p.c. był stosowany w sytuacji, gdy rodzic uprawniony do styczności z dzieckiem miał prawo zabierać je poza miejsce zamieszkania. Przepis art. 1051 K.p.c. stosowany był natomiast w sytuacji, gdy kontakty z dzieckiem miały odbywać się w miejscu zamieszkania dziecka, a na rodzicu sprawującym pieczę ciążył obowiązek nieprzeszkadzania w odbywaniu kontaktów. Zob. R.M. Wręczycka, *Wykonanie orzeczeń dotyczących kontaktów z dzieckiem de lege lata i de lege ferenda*, *Przegląd Prawa Egzekucyjnego* 2010, nr 8, s. 82–87.

obawy naruszenia obowiązków wynikających z postanowienia o kontaktach¹². Zatem z dodanej regulacji wynika, że zagrożenie nakazaniem zapłaty sumy pieniężnej może być zamieszczone już w postanowieniu ustalającym kontakty, a więc w orzeczeniu merytorycznym¹³. Adresatami tego zagrożenia są: osoba, pod której pieczę dziecko pozostaje lub osoba uprawniona do kontaktu z dzieckiem, a także osoba, której zakazano kontaktu z dzieckiem¹⁴, jeżeli osoby te swym zachowaniem naruszają postanowienia o kontaktach. W myśl § 3 tego przepisu, w razie uzasadnionej obawy naruszenia obowiązków wynikających z postanowienia o kontaktach przez osobę, pod której pieczę dziecko pozostaje lub osobę uprawnioną do kontaktu z dzieckiem, albo osobę, której tego kontaktu zakazano, sąd opiekuńczy może zagrozić nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej – osobie, pod której pieczę dziecko pozostaje – na rzecz osoby uprawnionej do kontaktu z dzieckiem albo osobie uprawnionej do kontaktu z dzieckiem lub osobie, której tego kontaktu zakazano – na rzecz osoby, pod której pieczę dziecko pozostaje. Zagrożenie nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej następuje w formie postanowienia i o ile zostanie spełniona przesłanka uzasadnionej obawy naruszenia obowiązków wynikających z postanowienia o kontaktach, może stanowić jedno z rozstrzygnięć postanowienia o kontaktach z dzieckiem (zarówno o ustaleniu, ograniczeniu, jak i zakazaniu kontaktów). Natomiast w razie braku wcześniejszego zagrożenia w orzeczeniu merytorycznym o kontaktach oraz naruszenia postanowień o kontaktach wynikających z orzeczenia, ale także ugody, uprawniony może wystąpić o wydanie postanowienia o zagrożeniu, wszczynając tym samym postępowanie wykonawcze uregulowane w art. 598¹⁵–598²¹ K.p.c.

Postępowanie to ma charakter dwuetapowy. Zagrożenie nakazaniem zapłaty odbywa się na podstawie art. 598¹⁵ K.p.c. Przepis ten reguluje pierwszy etap postępowania w sprawach dotyczących wykonywania kontaktów z dzieckiem. Co istotne, omawianą procedurę można zastosować zarówno w sytuacji naruszenia postanowień w przedmiocie kontaktów z dzieckiem wynikających z orzeczenia sądu, jak również wynikających z ugody zawartej przed sądem lub mediatorem. Wskazana w przepisach oznaczona suma pieniężna nie jest formą grzywny, gdyż przysługuje uczestnikowi postępowania, a nie Skarbowi Państwa¹⁵. I tak w przy-

¹² T. Żyźnowski, w: *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 3. *Komentarz do art. 425–729*, red. A. Marciniak, 2020 [wyd. el. LEX].

¹³ R. Zegadło, *Wykonywanie orzeczeń o kontaktach*, Rodzina i Prawo 2012, nr 23, s. 26.

¹⁴ P. Prus, w: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2. *Art. 478–1217*, red. M. Manowska, wyd. 4, Warszawa 2021, s. 517.

¹⁵ Krytycznie o zamianie grzywny na oznaczoną sumę pieniężną zob. P. Długokęcka, *Wykonywanie orzeczeń sądowych w przedmiocie kontaktów z dzieckiem*, w: *Problemy z sądową ochroną praw człowieka*, t. 1, red. R. Szychmiller, J. Krzywkowska, Olsztyn 2012, s. 448.

padku naruszania postanowień o kontaktach przez osobę, pod której pieczęą pozostaje dziecko – uprawnioną do uruchomienia procedury zagrożenia nakazaniem zapłaty będzie osoba uprawniona do kontaktu z dzieckiem i to na jej rzecz sąd wyda rozstrzygnięcie w przedmiocie zagrożenia. Z kolei jeżeli osobą naruszającą postanowienia o kontaktach będzie osoba uprawniona do kontaktu z dzieckiem lub osoba, której kontaktu zakazano – uprawnioną do wszczęcia postępowania będzie osoba, pod której pieczęą dziecko pozostaje i to ona będzie domagała się na swoją rzecz udzielenia zabezpieczenia w postaci zagrożenia nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej za każdy przypadek naruszenia obowiązku. Z żądaniem zainicjowania postępowania może wystąpić także prokurator, Rzecznik Praw Dziecka oraz Rzecznik Praw Obywatelskich¹⁶. Co jednak istotne, samo zagrożenie nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej nie rodzi obowiązku zapłaty po stronie adresata tego obowiązku. Dopiero w przypadku dalszego niewykonywania lub niewłaściwego wykonywania obowiązków wynikających z postanowienia (ugody) o kontaktach może dojść do zobowiązania do zapłaty wcześniej oznaczonej sumy pieniężnej. Oznacza to, że to od zachowania uczestników zależy, czy sąd ograniczy się jedynie do wydania postanowienia o zagrożeniu nakazaniem zapłaty sumy pieniężnej, czy też w następnej kolejności nakaże jej zapłatę do rąk osoby uprawnionej. Dzieje się to w ramach drugiego etapu postępowania w sprawie wykonywania kontaktów z dzieckiem, które reguluje art. 598¹⁶ K.p.c. Przesłanką zastosowania przepisów regulujących ten etap postępowania jest zagrożenie nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej oraz dalsze naruszanie swoich obowiązków wynikających z postanowienia (ugody) w przedmiocie kontaktów z dzieckiem. Wówczas uprawniony występuje z wnioskiem o nakazanie zapłaty oznaczonej w postanowieniu o zagrożeniu sumy pieniężnej, będącej iloczynem liczby naruszeń konkretnego postanowienia o kontaktach z dzieckiem oraz oznaczonej w pierwszym etapie postępowania sumy pieniężnej¹⁷.

Zarówno postanowienie w przedmiocie zagrożenia, jak i nakazania zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej są zaskarżalne zażaleniem, pomimo ich merytorycznego

¹⁶ A. Dziewulska, *Sprawy dotyczące wykonywania kontaktów z dzieckiem*, Młoda Palestra 2016, z. 1, s. 73.

¹⁷ Ustalenie tej kwoty pozostawione jest do decyzji sądu, przy czym sąd nie może nakazać zapłaty wyższej kwoty niż wnioskowana przez uprawnionego. Wysokość sumy pieniężnej oznaczana jest przez sąd opiekuńczy z uwzględnieniem sytuacji majątkowej osób zobowiązanych do wykonywania obowiązków. W przypadku zmiany okoliczności sąd w drugim etapie postępowania może zmienić określoną uprzednio wysokość sumy pieniężnej. Zob. także: N. Krej, w: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. E. Marszałkowska-Krześ, wyd. 29, 2021 [wyd. el. Legalis]; J. Gudowski, w: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 4. *Postępowanie rozpoznawcze. Postępowanie zabezpieczające*, red. T. Erciński, wyd. 5, 2016 [wyd. el. LEX].

charakteru¹⁸. Zdaniem Sądu Najwyższego zażalenie przysługuje także na postanowienie oddalające wnioski o zagrożenie nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej¹⁹. Oba postępowania są elementami postępowania wykonawczego w przedmiocie kontaktów z dzieckiem²⁰, dlatego też postępowanie dotyczące nałożenia obowiązku zapłaty określonej sumy pieniężnej nie jest samodzielnym postępowaniem, ale kontynuacją wszczętego wcześniej postępowania w przedmiocie zagrożenia obowiązkiem zapłaty. Dla przyspieszenia postępowania przewidziano, że postanowienie sądu, w którym nakazano zapłatę oznaczonej sumy pieniężnej, po jego uprawomocnieniu się, jest tytułem wykonawczym bez konieczności nadawania klauzuli wykonalności (art. 598¹⁶ § 4 K.p.c.).

Mając na celu kształtowanie odpowiednich postaw przestrzegania obowiązujących postanowień w przedmiocie ustalonych kontaktów z dzieckiem, ustawodawca przewidział także możliwość dochodzenia przez uprawnionego do kontaktów zwrotu uzasadnionych wydatków poniesionych w związku z przygotowaniem kontaktów, w tym także zwrotu kosztów podróży i pobytu, jeżeli do ustalonego kontaktu z dzieckiem nie doszło wskutek niewykonania lub niewłaściwego wykonania przez osobę, pod której pieczę dziecko się znajduje, obowiązków wynikających z orzeczenia lub ugody regulujących kontakty. Analogiczne uprawnienie przysługuje osobie, pod której pieczę dziecko pozostaje, jeżeli swoje obowiązki narusza osoba uprawniona do kontaktu. Postanowienie w przedmiocie zwrotu wydatków podlega zaskarżeniu zażaleniem, a po uprawomocnieniu, staje się tytułem wykonawczym bez potrzeby nadawania mu klauzuli wykonalności (art. 598¹⁷ K.p.c.)²¹.

Postępowania dotyczące wykonywania kontaktów toczą się w trybie nieprocesowym przed sądem opiekuńczym i w odróżnieniu od większości postępowania opiekuńczych, charakteryzują się tym, że wszczynane są wyłącznie na wniosek²², a także tym, że zapadłe w nich postanowienia nie mogą być przez sąd zmieniane

¹⁸ Postanowienie SN z dnia 8 maja 2015 r., II CNP 5/15, LEX nr 1683405; uchwała SN z dnia 25 lutego 2021 r., III CZP 17/20, Legalis nr 2535852; K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, T. Aniakiewicz, *Zażalenie w postępowaniu cywilnym. Komentarz praktyczny z orzecznictwem. Wzory pism procesowych*, 2020 [wyd. el. Legalis].

¹⁹ Uchwała SN z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 25/13, LEX nr 1400024.

²⁰ Zdaniem SN nie są to orzeczenia co do istoty sprawy kończące postępowanie, a więc nie przysługuje na nie skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia – postanowienie SN z dnia 16 marca 2015 r., V CNP 15/15, LEX nr 1660673; także postanowienie SN z dnia 26 sierpnia 2016 r., IV CNP 10/16, LEX nr 2095940; postanowienie SN z dnia 8 maja 2015 r., II CNP 5/15, LEX nr 1683405.

²¹ M. Malczyk, w: *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1B. *Komentarz do art. 425–729*, red. A. Góra-Błaszczkowska, 2020 [wyd. el. Legalis]; S. Jastrzemska, w: *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2. *Komentarz do art. 506–1217*, red. T. Szanciło, 2019 [wyd. el. Legalis].

²² Postanowienie SA w Krakowie – I Wydział Cywilny z dnia 9 października 2014 r., I ACz 1723/14, Legalis nr 1195321.

(598¹⁸ K.p.c. i 598²¹ K.p.c.). W sprawach tych sąd nie musi wyznaczać rozprawy, ale obligatoryjnie jest wysłuchanie uczestników postępowania (art. 582¹⁸ § 2 K.p.c.), które może także nastąpić poprzez złożenie oświadczeń na piśmie (art. 514 § 1 K.p.c.). Przed wydaniem omówionych postanowień dotyczących wykonywania kontaktów, sąd opiekuńczy obligatoryjnie wysłuchuje uczestników postępowania. Wniosek, jak każde inne pismo procesowe, powinien spełniać wymogi formalne, jakie dotyczą każdego pisma wszczynającego postępowanie nieprocesowe (art. 511 K.p.c. – art. 187 K.p.c. w zw. z art. 126 K.p.c. i 13 § 2 K.p.c.) Do wniosku o wszczęcie postępowania należy dołączyć odpis wykonanego orzeczenia (lub ugody zawartej przed sądem lub mediatorem) w przedmiocie kontaktów z dzieckiem (art. 598¹⁹ § 1 K.p.c.)²³. Co istotne, raz wszczęte postępowanie wykonawcze ma charakter ciągły i w ramach tego postępowania może być wydanych wiele postanowień dotyczących wykonywania kontaktów z dzieckiem, pod warunkiem, że każdy kolejny wniosek zostanie złożony przed upływem sześciu miesięcy od uprawomocnienia się ostatniego postanowienia. W przypadku upływu wyżej wymienionego terminu, postępowanie wykonawcze umarza się²⁴. Z kolei każdy wniosek powoduje przerwanie biegu terminu sześciomiesięcznego²⁵. W przypadku umorzenia postępowania, dotychczas wydane postanowienia pozostają w mocy. Oznacza to, że wydane postanowienie zagrażające nakazaniem zapłaty może być podstawą do zastosowania w ewentualnym nowym postępowaniu od razu nakazania zapłaty, bez potrzeby ponownego uruchamiania pierwszego etapu postępowania wykonawczego, tj. ponawiania zagrożenia jego zastosowaniem. Poza tym po umorzeniu postępowania mogą być egzekwowane przez komornika sumy, których zapłatę sąd już nakazał²⁶. O właściwości sądu opiekuńczego w pierwszej kolejności przesądza miejsce zamieszkania osoby, której postępowanie ma dotyczyć, a w przypadku braku miejsca zamieszkania – sąd opiekuńczy miejsca jej pobytu. Jeżeli nie da się ustalić właściwości w powyższy sposób – do rozpoznania sprawy jest właściwy sąd rejonowy dla m.st. Warszawy (art. 569 § 1 K.p.c.). Przez osobę, której postępowanie ma dotyczyć, rozumie się tę osobę, której dobro w określonym postępowaniu przed sądem

²³ P. Woś, w: *Leksykon cywilnego postępowania nieprocesowego. Podstawowe pojęcia*, red. J. Misztal-Konecka, Warszawa 2021, s. 73–74.

²⁴ Na postanowienie o umorzeniu, które choć kończy postępowanie w sprawie, ale nie jest postanowieniem co do istoty sprawy, nie przysługuje skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia – postanowienie SN z dnia 22 maja 2018 r., III CNP 38/17, Legalis nr 1793798.

²⁵ Z. Strus, w: *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 3. Art. 506–729, red. H. Dolecki, T. Wiśniewski, wyd. 2, Warszawa 2013, s. 305; M. Strus-Wołos, Z. Strus, w: *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 3. Art. 506–729, red. T. Wiśniewski, 2021 [wyd. el. LEX].

²⁶ J. Bodio, w: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*, t. 1. Art. 1–729, red. A. Jakubicki, 2019 [wyd. el. LEX].

opiekuńczym jest dominujące. W sprawach o wykonywanie kontaktów, należących do spraw opiekuńczych, będzie to nadal małoletni²⁷. Zatem o właściwości miejscowej sądu opiekuńczego zadecyduje miejsce zamieszkania rodzica, z którym na stałe zamieszkuje małoletni. Wskazana właściwość miejscowa ma charakter wyłączny, ale istnieje od niej wyjątek – w sytuacji nagłej sąd opiekuńczy jest właściwy do wydania z urzędu wszelkich potrzebnych zarządzeń w stosunku do osób, które nie podlegają jego właściwości miejscowej, zawiadamiając o tym sąd opiekuńczy miejscowo właściwy (art. 569 § 2 K.p.c.).

Opisane wyżej postępowanie wykonawcze stosuje się odpowiednio także do orzeczenia w przedmiocie tzw. pieczy naprzemiennej – ustalenia przez sąd, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach. W sytuacji utrudniania lub udaremniania przekazania dziecka drugiemu rodzicowi we wskazanym w orzeczeniu terminie, strona uprawniona będzie mogła wszcząć postępowania wykonawcze, wnosząc o zagrożenie, a następnie nakazanie zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej za każdy przypadek naruszenia ustalenia zasad pieczy naprzemiennej, a także żądając zwrotu wydatków poniesionych w związku z przygotowaniem pieczy przez rodzica uprawnionego (art. 582¹ § 4 K.p.c. oraz 598²² K.p.c.)²⁸.

2. Wpływ stosowania przepisów o wykonywaniu kontaktów z dzieckiem na zjawisko alienacji rodzicielskiej

Pomimo że omówione przepisy są mechanizmem, który miał służyć prawidłowemu wykonywaniu orzeczeń (ugód) w przedmiocie ustalonych kontaktów z dzieckiem, w wielu wypadkach jedynie pogłębiają i zaostrzają postawy konfrontacyjne pomiędzy rodzicami dziecka, nie zapewniając w sposób wystarczający skutecznej realizacji kontaktów z dzieckiem.

Jak wynika z analizy danych Ministerstwa Sprawiedliwości²⁹, w 2020 r. zapadło łącznie 808 orzeczeń w sprawach dotyczących wykonywania kontaktów z dziećmi³⁰,

²⁷ H. Haak, *Ochrona prawna udzielana przez sąd opiekuńczy*, Toruń 2002, s. 112.

²⁸ Szerzej o pieczy naprzemiennej zob. K. Kędziera, M. Stępień, *Pieczna naprzemienna w polskim prawie rodzinnym*, Palestra 2018, nr 3, s. 26–33; T. Justyński, *W sprawie tzw. opieki naprzemiennej*, Rodzina i Prawo 2011, nr 19, s. 5–11.

²⁹ Opracowanie wieloletnie Ministerstwa Sprawiedliwości „Rodzaje orzeczeń w sprawach dotyczących wykonywania kontaktów z dzieckiem”, <https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/> [dostęp: 8.02.2022 r.].

³⁰ Tamże. W latach ubiegłych: 2019 r. – 1044; 2018 r. – 1057; 2017 r. – 1034; 2016 r. – 926.

z czego orzeczeń, w których zagrożono osobie, pod której pieczę dziecko pozostaje, niewykonującej albo niewłaściwie wykonującej obowiązki wynikające z orzeczenia albo z ugody w przedmiocie kontaktów z dzieckiem (art. 598¹⁵ § 1 K.p.c.) nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej na rzecz osoby uprawnionej do kontaktu z dzieckiem było aż 520. Z kolei orzeczeń, w których zagrożono osobom uprawnionym do kontaktu z dzieckiem albo osobom, którym tego kontaktu zakazano, naruszającym obowiązki wynikające z orzeczenia albo z ugody w przedmiocie kontaktów z dzieckiem (art. 598¹⁵ § 2 K.p.c.) nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej na rzecz osoby, pod której pieczę dziecko pozostaje, wydano jedynie 114. Powyższe ilustruje, że kilkukrotnie więcej postępowań toczyło się na wniosek osoby uprawnionej do kontaktu. Co istotne, orzeczeń o nakazaniu zapłaty określonej sumy pieniężnej (zarówno wobec osób, pod których pieczę dziecko pozostaje, jak i wobec osób uprawnionych do kontaktów, a także tych, którym kontaktu zakazano) było 142. Czynnikiem takiego stanu rzeczy jest wiele. Powyższe może być skutkiem prawidłowej realizacji kontaktów, ale może również wynikać z innych przyczyn, jak w szczególności: rezygnacja z ochrony sądowej wskutek oceny, że nie jest ona skuteczna, odstąpienie od kontaktowania się z dzieckiem z uwagi na niesatysfakcjonujący przebieg kontaktów, zmiana miejsca zamieszkania wnioskodawcy lub dziecka czy dłuższy wyjazd za granicę³¹.

Z badań przeprowadzonych w 318 sądach opiekuńczych w Polsce w 2016 r. wynikało, że jego respondenci – sędziowie orzekający w sprawach wykonywania kontaktów – w 86,6% krytycznie ocenili efektywność postępowań w sprawach o wykonywanie kontaktów z dziećmi, z czego 55,4% sędziów uznała, że stosowanie przepisów dotyczących wykonywania kontaktów jest jedynie częściowo zadowalające, gdyż prawdopodobieństwo należytego wykonywania kontaktów w przyszłości jest zbyt niskie. Zdaniem pozostałej grupy respondentów (31,2%) stosowane przepisy dają wyniki niezadowalające i w większości przypadków poprawa wykonywania kontaktów nie następuje wcale bądź jest jedynie przejściowa, a prawdopodobieństwo, że stan ten ulegnie poprawie, nie jest wysokie. Z przeprowadzonego badania wynikało także, że rzeczywistym problemem wpływającym na skuteczność sankcji majątkowej są przypadki ograniczonego jej oddziaływania związanego ze statusem materialnym uczestników postępowania oraz ukrywaniem dochodów. Negatywny wpływ na skuteczność postępowań ma zarówno ubóstwo, jak i wysoki status majątkowy osoby, która miałaby zostać objęta obowiązkiem zapłaty sumy

---

³¹ E. Holewińska-Łapińska, M. Domański, J. Słyk, *Orzecznictwo w sprawach o wykonywanie kontaktów z dziećmi*, Prawo w Działaniu 2016, nr 25, s. 32.

pieniężnej³². W przypadku osoby ubogiej, nałożony obowiązek zapłaty nie zostanie zrealizowany, ponieważ egzekucja okaże się bezskuteczna, natomiast w przypadku osoby, która jest zamożna, zapłata może nie spowodować korzystnej zmiany postępowania, wręcz przeciwnie – dodatkowo pogłębiać istniejący konflikt i alienację rodzica poszukującego ochrony.

Dlatego też należy postulować o zmiany w obowiązujących przepisach. Moim zdaniem, należałoby wprowadzić do obecnie obowiązujących przepisów zróżnicowane sankcje, nie tylko o charakterze majątkowym. W przypadku dokonania analizy przez sąd sytuacji majątkowej adresata postępowania i oceny tej sytuacji jako złej (ubóstwo) lub bardzo dobrej (zamożność), sąd powinien móc zastosować inne środki przymuszające właściwe wykonywanie kontaktów aniżeli obowiązek zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej. Przykładem może być obligatoryjna terapia rodzinna³³, której celem będzie edukacja rodziców w zakresie prawa dziecka do kontaktów z obojgiem rodziców oraz dążenie do wygaszenia wzajemnych negatywnych emocji, a także próba wypracowania przez rodziców przy wsparciu profesjonalistów umiejętności wyłączenia wspólnego dziecka z konfliktu pomiędzy nimi. Wydaje się, że główną przyczyną niskiej skuteczności postępowań dotyczących wykonywania kontaktów jest bardzo wysoki poziom skonfliktowania pomiędzy rodzicami³⁴. Tam, gdzie poziom konfliktu pomiędzy rodzicami jest bardzo wysoki, postępowanie wykonawcze częstokroć jeszcze go pogłębia i zaostrza postawy konfrontacyjne. Być może należałoby się także zastanowić nad wprowadzeniem rozwiązania umożliwiającego ograniczenie władzy rodzicielskiej rodzica, który utrudnia kontakty z dzieckiem, bądź zmiany w zakresie pieczy nad dzieckiem poprzez przyznanie sprawowania bezpośredniej pieczy uprawnionemu do kontaktów³⁵.

W piśmiennictwie można znaleźć także głosy, że sądownictwu opiekuńczemu powinien towarzyszyć rozbudowany system zorganizowanej terapii rodzinnej, dzięki któremu postępowanie to będzie realnie opiekuńcze, a nie formalne i cywilistyczne. Pomysłem na zmianę modelu sądownictwa opiekuńczego może być zatem sankcja pieniężna na rzecz instytucji zajmujących się terapią rodzinną, co stworzyłoby finansowe możliwości budowania systemu terapii rodzinnej działającej przy sądach opiekuńczych³⁶. Z pewnością jest to postulat warty rozważenia.

³² E. Holewińska-Łapińska, *Sędziowska ocena efektywności stosowania przepisów o wykonywaniu kontaktów z dzieckiem (art. 598¹⁵–598²⁰ K.p.c.) i ich adekwatności do potrzeb praktyki w świetle wyników badania ankietowego*, Prawo w Działaniu 2016, nr 25, s. 43, 62.

³³ Zob. tamże, s. 70.

³⁴ E. Holewińska-Łapińska, M. Domański, J. Słyk, *Orzecznictwo w sprawach...*, s. 35.

³⁵ Podobnie część respondentów badania w: E. Holewińska-Łapińska, *Sędziowska ocena efektywności...*, s. 39.

³⁶ Szerzej zob. J. Ignaczewski, *Komentarz do spraw o kontakty z dzieckiem*, Warszawa 2011, s. 84–85.

Wydaje się, że bez zrozumienia i współdziałania rodziców nie pomogą rozwiązania prawne przymuszające do należytego wykonywania kontaktów pod groźbą sankcji pieniężnej. Wiele zależy oczywiście od samych rodziców, ich cech osobowościowych, chęci wzajemnego zrozumienia i potrzeby zmiany ich nastawienia do siebie i zastanej sytuacji. By łagodzić istniejące antagonizmy pomiędzy rodzicami, wskazana jest także mediacja jako środek wspierania współpracy stron postępowania, która powinna być obligatoryjna w tego typu sprawach³⁷.

Głębszej analizy wymaga także podnoszona przez Rzecznika Prawa Dziecka propozycja wprowadzenia do przepisów karnych nowego typu czynu zabronionego, jakim byłoby utrudnianie kontaktów z dzieckiem lub utrudnianie możliwości sprawowania pieczy naprzemiennej³⁸ i zagrożenie jej m.in. karą ograniczenia wolności, która mogłaby polegać na obowiązku wykonywania prac społecznych (np. w hospicjum czy organizacji pozarządowej zajmującej się pomocą dzieciom)³⁹. Uważam, że jest to rozwiązanie warte głębszej analizy, choć niepozbawione także argumentów przeciwnych. Samo zagrożenie możliwością popełnienia przestępstwa i obawa przed skazaniem może okazać się skuteczniejszą prewencją niż zagrożenie zapłatą, a następnie egzekucja, zwłaszcza gdy ta ostatnia okazuje się bezskuteczna, a także gdy nieskuteczne jest stosowanie dolegliwości majątkowych⁴⁰. Jednak z drugiej strony stosowanie środków karnopravných z pewnością dodatkowo obciążą relacje pomiędzy rodzicami, co w konsekwencji może odbić się negatywnie na dobru dziecka⁴¹.

³⁷ A. Łazarska, *Efektywne wykonywanie orzeczenia dotyczącego prawa do kontaktów z dzieckiem w świetle standardów strasburskich*, Przegląd Prawa Egzekucyjnego 2020, nr 11 [wyd. el. Legalis].

³⁸ Taka propozycja pojawiła się już wcześniej, w projekcie Rady Ministrów o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw z 27 lutego 2019 r. (projekt – druk nr 3254): „Art. 209a. § 1. Kto, będąc zobowiązany do wykonania orzeczenia sądu albo ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem lub orzeczenia, w którym sąd określił, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach, uchyła się od wykonania tego orzeczenia albo tej ugody mimo uprzedniego prawomocnego nakazania przez sąd zapłaty sumy pieniężnej, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności”. Środki karnopravných za utrudnianie lub uniemożliwianie kontaktów mają zastosowanie w Belgii oraz we Francji – zob. T. Justyński, *Prawo do kontaktów z dzieckiem w prawie polskim i obcym*, Warszawa 2011, s. 236.

³⁹ Pismo Rzecznika Praw Dziecka do Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego z dnia 21 kwietnia 2021 r., <https://brpd.gov.pl/wp-content/uploads/2021/04/Wyst%C4%85pienie-RPD-do-Ministra-Sprawiedliwo%C5%9Bci-ws-alienacji-rodzicielskiej.pdf> [dostęp: 8.02.2022 r.]. Zob. także: T. Justyński, *Prawo do kontaktów...*, s. 235–237.

⁴⁰ Szerzej: J. Zajączkowska-Burtowy, M. Burtowy, *O kryminalizacji tzw. alienacji rodzicielskiej*, Prokuratura i Prawo 2020, nr 4, s. 117–139.

⁴¹ O roli prawa karnego w ochronie rodziny zob. S. Hyps, *Ochrona rodziny w polskim prawie karnym*, Lublin 2012, s. 17–34.

Postulatem *de lege ferenda* powinno być także wprowadzenie obowiązku zamieszczania w aktach sądowych spraw o wykonywanie kontaktów informacji o tym, czy osoba zobowiązana spełniła dobrowolnie świadczenie zapłaty, czy była prowadzona egzekucja, a jeżeli tak, to czy była skuteczna. Mając takie informacje, sąd mógłby przy kolejnym wniosku zastanowić się nad celowością dalszego stosowania dotychczasowych sankcji pieniężnej, ewentualnie rozważyć orzeczenie zapłaty wyższej sumy pieniężnej, jeżeli dotychczasowy nakaz zapłaty nie przyniósł pożądanego rezultatu. Ustalenie sumy adekwatnej do sytuacji materialnej jest niezwykle istotne, aby owa sankcja okazała się skuteczna.

Zakończenie

Podsumowując, należy stwierdzić, że aktualne rozwiązania przyjęte w Kodeksie postępowania cywilnego, stanowiące w założeniu instrumenty umożliwiające osobie uprawnionej realizację ustalonych kontaktów z dzieckiem, są niewystarczające do przeciwdziałania przemocy, jaką jest alienacja rodzicielska. Dokonana w niniejszym artykule analiza prowadzi do konkluzji, że istnieje grupa spraw, w których zasądzone sumy pieniężne nie są uiszczane, a orzeczenia lub ugody nie są realizowane. Pokazuje to, że postępowania bywają bezskuteczne, co może potęgować uczucie bezkarności i pogłębiać zjawisko alienacji. W konsekwencji sprzyja to osłabianiu, a nawet zerwaniu więzi między dzieckiem a uprawnionym do kontaktu rodzicem. Zasadne zatem wydaje się stworzenie dodatkowych instrumentów, które przede wszystkim powinny wpłynąć na zmianę takich postaw.

Bibliografia

- Alienacja rodzicielska – forma przemocy, która niszczy psychikę dziecka*, <https://alienacjarodzicielska.pl/alienacja-rodzicielska-forma-przemocy-ktora-niszczy-psychike-dziecka/> [dostęp: 8.02.2022 r].
- Bodio J., w: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*, t. 1. Art. 1–729, red. A. Jakubecki, 2019 [wyd. el. LEX].
- Długokęcka P., *Wykonywanie orzeczeń sądowych w przedmiocie kontaktów z dzieckiem*, w: *Problemy z sądową ochroną praw człowieka*, t. 1, red. R. Szytchmiller, J. Krzywkowska, Olsztyn 2012.

- Dunajska M.B., *Rozważania o wykonywaniu postanowienia o ustaleniu kontaktów z dzieckiem w świetle uchwały Sądu Najwyższego z dnia 28 sierpnia 2008 r. (III CZP 75/08)*, Rodzina i Prawo 2011, nr 19.
- Dziewulska A., *Sprawy dotyczące wykonywania kontaktów z dzieckiem*, Młoda Palestra 2016, z. 1.
- Flaga-Gieruszyńska K., Zieliński A., Aniuikiewicz T., *Zażalenie w postępowaniu cywilnym. Komentarz praktyczny z orzecnictwem. Wzory pism procesowych*, 2020 [wyd. el. Legalis].
- Gudowski J., w: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 4. *Postępowanie rozpoznawcze. Postępowanie zabezpieczające*, red. T. Ereciński, wyd. 5, 2016 [wyd. el. LEX].
- Haak H., *Ochrona prawna udzielana przez sąd opiekuńczy*, Toruń 2002.
- Holewińska-Łapińska E., *Sędziowska ocena efektywności stosowania przepisów o wykonywaniu kontaktów z dzieckiem (art. 598¹⁵-598²⁰ K.p.c.) i ich adekwatności do potrzeb praktyki w świetle wyników badania ankietowego*, Prawo w Działaniu 2016, nr 25.
- Holewińska-Łapińska E., Domański M., Słyk J., *Orzecnictwo w sprawach o wykonywanie kontaktów z dziećmi*, Prawo w Działaniu 2016, nr 25.
- Hypś S., *Ochrona rodziny w polskim prawie karnym*, Lublin 2012.
- Ignaczewski J., *Komentarz do spraw o kontakty z dzieckiem*, Warszawa 2011.
- Jagiela J., w: *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 3. *Komentarz do art. 425-729*, red. A. Marciniak, 2020 [wyd. el. Legalis].
- Jastrzemska S., w: *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2. *Komentarz do art. 506-1217*, red. T. Szancko, 2019 [wyd. el. Legalis].
- Justyński T., *Prawo do kontaktów z dzieckiem w prawie polskim i obcym*, Warszawa 2011.
- Justyński T., *W sprawie tzw. opieki naprzemiennej*, Rodzina i Prawo 2011, nr 19.
- Kalus S., *Orzekanie o władzy rodzicielskiej i kontaktach z dzieckiem. Zagadnienia wybrane, w: Prawo prywatne wobec wyzwań współczesności. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Leszkowi Ogiegle*, red. M. Fras, P. Ślęzak, Warszawa 2017.
- Kędziera K., Stępień M., *Pieczna naprzemienna w polskim prawie rodzinnym*, Palestra 2018, nr 3.
- Krakowiak M., *Nakazanie zapłaty sumy pieniężnej w nowym postępowaniu o wykonywanie kontaktów z dzieckiem*, Transformacje Prawa Prywatnego 2013, nr 3.
- Krej N., w: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. E. Marszałkowska-Krześ, wyd. 29, 2021 [wyd. el. Legalis].
- Łazarska A., *Efektywne wykonywanie orzeczenia dotyczącego prawa do kontaktów z dzieckiem w świetle standardów strasburskich*, Przegląd Prawa Egzekucyjnego 2020, nr 11.
- Malczyk M., w: *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1B. *Komentarz do art. 425-729*, red. A. Góra-Błaszczkowska, 2020 [wyd. el. Legalis].
- Marcewicz O., *Postępowanie w sprawach dotyczących wykonania kontaktów z dzieckiem – zagadnienia wybrane*, w: *Aequitas Sequitur Legem. Księga jubileuszowa z okazji 75. urodzin Profesora Andrzeja Zielińskiego*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, G. Jędrejek, Warszawa 2014.
- Opracowanie wieloletnie Ministerstwa Sprawiedliwości „Rodzaje orzeczeń w sprawach dotyczących wykonywania kontaktów z dzieckiem”, <https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/> [dostęp: 8.02.2022 r.].
- Pałeń P., *Ingerencja sądowa w prawo do kontaktu z dzieckiem*, Kortowski Przegląd Prawniczy 2016, nr 2.
- Pismo Rzecznika Praw Dziecka do Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego z dnia 21 kwietnia 2021 r., <https://brpd.gov.pl/wp-content/uploads/2021/04/>

- Wyst%C4%85pienie-RPD-do-Ministra-Sprawiedliwo%C5%9Bci-ws-alienacji-rodzicielskiej.pdf [dostęp: 8.02.2022 r.].
- Prus P., w: *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2. Art. 478–1217, red. M. Manowska, wyd. 4, Warszawa 2021.
- Strus-Wołos M., Strus Z., w: *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 3. Art. 506–729, red. T. Wiśniewski, 2021 [wyd. el. LEX].
- Strus Z., w: *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 3. Art. 506–729, red. H. Dolecki, T. Wiśniewski, wyd. 2, Warszawa 2013.
- Studzińska J., *Charakter prawny postanowienia o wykonywaniu kontaktów z dzieckiem*, w: *Aequitas Sequitur Legem. Księga jubileuszowa z okazji 75. urodzin Profesora Andrzeja Zielińskiego*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, G. Jędrejek, Warszawa 2014.
- Woś P., w: *Leksykon cywilnego postępowania nieprocesowego. Podstawowe pojęcia*, red. J. Misztal-Konecka, Warszawa 2021.
- Wręczycka R.M., *Wykonanie orzeczeń dotyczących kontaktów z dzieckiem de lege lata i de lege ferenda*, *Przeгляд Prawa Egzekucyjnego* 2010, nr 8.
- Zajączkowska J., *Aspekty prawne kontaktów z dzieckiem*, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* 2018, t. 80, z. 1, DOI: 10.14746/rpeis.2018.80.1.21.
- Zajączkowska-Burtowy J., Burtowy M., *O kryminalizacji tzw. alienacji rodzicielskiej*, *Prokuratura i Prawo* 2020, nr 4.
- Zegadło R., *Wykonywanie orzeczeń o kontaktach*, *Rodzina i Prawo* 2012, nr 23.
- Żyznowski T., w: *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 3. *Komentarz do art. 425–729*, red. A. Marciniak, 2020 [wyd. el. LEX].